

Päiväys 9.3.2026

Sosiaali- ja terveysministeriö

Jyväskylän yliopiston lausunto psykoterapeuttikoulutusuudistuksen esitykseen STM:n kuulemistilaisuudessa 4.3.2026

Jyväskylän yliopisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida 4.3. tilaisuudessa esitettyjä uudistuksen sekä valmisteilla olevan asetustekstin perusvalintoja.

Uudistus on tärkeä ja sen tavoite, psykoterapiapalveluiden saatavuuden parantaminen, on hyvä. Tähän pyritään uudistamalla koulutusta. On erinomaista, että mielenterveyttä tukevaa osaamista vahvistetaan ja että tason 1 erikoispätevyyteen johtava koulutus on tarkoitus säätää opiskelijoille maksuttomaksi.

Uudistusta on valmisteltu siten, että taso 1 toteutettaisiin integroituna nykyisiin, hyvin erilaisiin koulutuskokonaisuuksiin, joita ovat mm. psykologian maisterin tutkinto, erityissosiaalityöntekijän erikoistumiskoulutus, psykiatrian erikoislääkärin opinnot sekä mahdollinen muista koulutuksista erillään suoritettava taso 1.

Esityksen keskeinen ongelma on, että siinä hämärtyvät yhtäältä yliopistojen ja toisaalta hyvinvointialueiden/HUS-yhtymän sinänsä selkeät roolit. Esitykseen liittyy sekä oikeudellisia että käytännöllisiä ongelmia, jotka heikentävät myös mahdollisuutta saavuttaa uudistuksen keskeiset tavoitteet.

Havaitsemamme ongelmat liittyvät koulutusvastuuyliopistojen asemaan, hyvinvointialueiden erilaisten tarpeiden huomioon ottamiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ammattioikeuksiin ja opiskelijoiden epäselvään asemaan, rahoitukseen sekä aidon kaksipuolisuuden toteutumiseen.

Mallissa esitetään koulutusvastuun antamista yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle tasoon 1 kuuluvien ns. "menetelmäopintojen" (15 op) osalta. Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu sitä, että koulutusvastuut kuuluvat korkeakouluille. Yliopistolain mukaan (7a§) yliopisto voi järjestää – "opetusta yhteistyössä toisen korkeakoulun kanssa tai hankkia sitä toiselta korkeakoululta" – mutta ei muiden toimijoiden kanssa. Tämän vuoksi koulutuksen järjestämistä vastuun kirjaaminen asetukseen hyvinvointialueelle on ristiriidassa yliopistolain kanssa. Hyvinvointialueiden tuottamien osuuksien sisällyttäminen yliopistojen vastuulla oleviin koulutuskokonaisuuksiin on siis ongelmallista yliopistojen autonomian kannalta.

Tason 1 pätevyyteen liittyvä koulutus on esityksessä määritelty rahoituskelpoiseksi, jos "koulutus perustuu hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän sekä yliopiston keskinäiseen

sopimukseen.” Esityksen mukaan yliopistot saisivat rahoituksen vain teoreettisen osuuden (30p) järjestämiseen, ei ”menetelmälliseen” tai ”menetelmäosuuteen” (15p), joka toteutettaisiin hyvinvointialueilla. Kuitenkin yliopistojen tulisi vastata koko koulutuskokonaisuudesta mm. sen laadun ja vastaavuuksien osalta. Näiden syiden vuoksi tason 1 koulutusvastuun tulee olla yliopistoilla yhtenäisenä koko 45 op:n kokonaisuuden osalta. Vastuun tulee olla psykoterapeuttikoulutuksesta vastaavilla yliopistoilla, joille myös maksuttoman koulutuksen toteutukseen tarvittavan rahoituksen tulee ohjautua.

Esitetyn mallin kustannuksia tarkastellaan esityksessä vain pintapuolisesti, mutta vaikuttaa siltä, ettei mallissa ole riittävästi huomioitu työnohjouksen kustannuksia. Riittävä ja laadultaan korkeatasoinen työnohjaus on välttämätöntä, jotta opiskelijoiden osana menetelmäopintojaan toteuttamien interventioiden laatu ja potilasturvallisuus voidaan varmistaa.

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi alueellisia eroja ja hyvinvointialueiden erilaisia tarpeita. Ohjattua asiakas-/potilastyötä sisältävän osuuden on luonnollisesti toteuduttava tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialueet ovat kuitenkin erilaisia ja niillä on erilaiset tarpeet. Mallissa tämä on huomioitu puutteellisesti, sillä tarpeiden arviointi on määritetty siten, että siihen osallistuvat vain yliopistollista sairaalaa ylläpitävät hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä, mutta eivät tavalliset hyvinvointialueet. Kuitenkin uudistuksen tulisi palvella kaikkia hyvinvointialueita. Menetelmällisen osuuden järjestäminen yliopistollista sairaalaa ylläpitävillä hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymässä ei myöskään huomioi sitä, että tason 1 koulutusta järjestetään myös yliopistoissa, joilla ei ole lääketieteellistä tiedekuntaa. Näin on esimerkiksi laita Jyväskylässä. Meidän olisi mahdotonta toteuttaa koulutusta esitetyllä tavalla, koska meillä ei ole alueella yliopistollista sairaalaa ylläpitävää hyvinvointialuetta. Jatkovalmistelussa kaikki hyvinvointialueet tulisi huomioida tasapuolisemmin.

Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ammattioikeudet ja opiskelijoiden asema jäävät esityksessä epäselviksi. Erikoispätevyyden rooli on epäselvästi määritelty. Onko tarkoituksena, että tason 1 suorittaneet voisivat harjoittaa jotain sellaista asiakas- tai potilastyötä, johon heillä ei olisi oikeutta pelkkien normaalien ammattioikeuksiensa nojalla, mutta joka ei kuitenkaan edellytä täyttä psykoterapeutin koulutusta? Näemme riskinä, että normaalin asiakas- ja potilastyön koulutusvaatimus tosiasiallisesti nousee, mikäli uudistuksessa luodaan lisäoikeus nykyisten ammattioikeuksien ja psykoterapeuttikoulutuksen suorittaneiden väliin. Esimerkiksi psykologeilla on jo nykyisten opetussuunnitelmien puitteissa hyvät valmiudet moninaisten psykososiaalisten menetelmien käyttöön. Uudistus ei toteuta tavoitteitaan, jos se jatkossa estää psykologeja hyödyntämästä koko ammattitaitoaan. Myös opiskelijoiden asema jää esityksessä epäselväksi, erityisesti aiemmin suoritettujen tutkintojen (kuten psykologian maisteri) osalta, sekä miten uusi psykoterapeuttikoulutuksen taso 1 vaikuttaa tason 2 (varsinainen psykoterapeuttikoulutus) hakukelpoisuuteen. Jatkovalmistelussa tason 1 erikoispätevyyden tarkoituksen selvytyen onkin kiinnitettävä huomiota suhteessa

nykyisiin sote-ammattihenkilöiden ammattioikeuksiin ja psykoterapeutin ammattioikeuksiin.

Lopuksi haluamme kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen tavoitteena ollut aito jatkumo tason 1 koulutuksesta tason 2 koulutukseen ei nyt esitetyllä mallilla toteudu – mutta mallia kehittämällä se voi onnistua. Edellä mainitut ongelmakohdat voidaan ratkaista. Jyväskylän yliopisto osallistuu mielellään tarvittavalla tavalla jatkovalmisteluun ja olemme valmiit nopeallakin aikataululla tuottamaan sen tueksi tietoa ja konkreettisia ehdotuksia. Aito kaksiportaisuus edellyttää toteutuakseen myös perusteellista keskustelua psykoterapiakoulutuksesta vastaavien yliopistojen eri psykoterapiamuotojen asiantuntijoiden kanssa tason 1 sisällöistä ja toteutustavoista. Tällainen keskustelu olisi syytä kutsua pikimmiten koolle. Koulutusvastuuyliopistot ymmärtävät tässä keskeisen roolinsa toimia proaktiivisesti, laajassa yhteistyössä kaikkien hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän kanssa.